

Rumuz: Artemis

Sevgili Cahit Zarifođlu,

Geride bıraktığın eserler bana bir mektup biliyorum: Yaşamak, İşaret Çocukları, Yedi Güzel Adam. Bu yazdıklarına bir cevap olacak benim mektubum da. Sana, senin cümlelerinle sesleneceğim ve belki de senin cümlelerin seslenecek sana.

“İnsan, gittikçe daralan dünyasında neden mutsuz? Herkes artık gereğinden fazla büyüyor da onun için mi? On yedi yaşlarındaki delikanlıların bile iki kat yaşlıların ki kadar yürekleri dolu,” diyorsun Yaşamak’ta. İnsan eğer “hayatı kasten daraltmak” tan keyif alıp o hayatın içinde kendine ait düşüncelerle baş başa kalabiliyorsa elbette mutsuz değildir. Ama sanırım senin bahsettiğin, insanın kendi eliyle değil başka etkenler tarafından daralan dünyası. Bu etkenlerin başında bence de gereğinden fazla büyümek yer alıyor. “Ruhumuz dar bir şeridin içinden sızılarla geçiyor” ve bizim önce ruhumuz büyüyor. Acılarla, kederlerle, düşüncelerle büyüyen bu ruh, yaşlı bir adamın ruhu kadar olgun oluyor. Yaşlı adam geçmişe nasıl hüzünle bakıyorsa, biz gençler de aynı hüzünle bakıyoruz geleceğe.

Kendimize ağır geliyoruz. “Yolda, okulda, işte, başkaları ile birlikte taşıdığımız kendimiz.” Onu tanıdığımızı inandığımız kendimiz, bizi rahat bırakmıyor. Çünkü “vicdanen rahat olmamız yetmiyor. Başkalarının hakkımızda yanlış kanaatler edindiğini görmek üzüyor bizi.” Bildiğimizi sandığımız kendimiz hakkında insanların ortaya koyduğu yanlış yargılar da bizi insanlardan uzaklaştırıyor. Bu sefer de “içimizin bilmediğimiz o kederli açlığını ayaklandırıyor, birkaç gün çöllere düşmüş gibi yalnızlık çekiyoruz.” Yalnız kaldığımızda ise biliyoruz ki o yargılayanlar “her an bir perde arkasındalar, her an varlar ve onların tuttukları, heder olmaktan korudukları bir hayatın içinde oturuyoruz.” Kısacası ne bizi yargılayan insanlarla olabiliyor ne de onlardan kurtulabiliyoruz. Böyle olunca da “güçlü bir motora bağlı hafif oynak bir teker gibi başıboş korkunç bir hızla dönüyor varlığımız.”

“Mutluluksa filmlerin, romanların içinde değil, kendi yaşadığımız basit hayatın içindedir. Ve önemli olan yaşanan ‘an’dır.” Eşin Berat hanıma yazdığın mektuptaki bu cümleye cevap vermem ne kadar doğru olacak bilmiyorum ama dediğim gibi senin geride bıraktığın her şey bana bir mektup. Önemli olanın yaşanan an olduğunu söylüyorsun, Horatius gibi: “carpe diem.” Soruyorum sana o zaman ey şair, mutluluk yaşanan andaysa eğer sen niye şiire sığındın? Mutluluktan kaçmak için mi yoksa an’dan uzak, zamansız bir diyarda yaşamak için mi?

“Kötüyü anlatmak çok kolaydır,” diyorsun. Bu yüzden mi buzdağının görünen kısmını değil de görünmeyen kısmını anlatıyorsun? Kötü hep açıktadır ama iyi ve güzel hep derindedir. İnsanlar güzele ulaşmaya çalışmak yerine açıkta olanla yani kötüyle yetinmeyi tercih ediyor değil mi? Sense görünmeyen kısımdakilerle, derindekilerle uğraşıyorsun hep. Onları insanlara göstermek istiyorsun. Bu yüzden sana zor diyorlar, anlaşılmaz diyorlar. Açıkta olanı, kötüyü kolay yoldan anlatmak yerine derindeki güzeli anlatmayı tercih ediyorsun sen.

“Yorulduğum maddemden” diyerek ondan kurtulmaya çalışıyorsun. “Su içinde susuzluk hissinden ölen kimselerin” şiirini yazıyorsun. Kaderle uçan kuşları çiziyorsun şiirlerine. “Sevmekten yorulmaktayken” bile aşk şiirleri yazıyor ve “Baktığın dağların düşüncesi bile ağlatır beni” diyerek aşkın saflığını en güzel şekilde ortaya koyuyorsun. Elinle kendi elini tutuyorsun, yan yana gidiyormuş gibi hissetmek için kendinle. Hayatı dinliyorsun ama için, ruhun yoruluyor. “Hayat bir boş rüyaymış” diyor, bağışlanmanı diliyorsun. “Hiçistan”da beliren rüzgârı duyuyor ve “Kimseyi göstermeyen aynaları” görüyorsun sen. O aynalarda kendini görüyorsun. Kim olduğunu. Ve belki de o aynalara baktıktan sonra yazıyorsun şu mısraları: “Seçkin / Bir kimse değilim / İsmimin baş harfleri acz tutuyor” Kimseyi göstermeyen aynalarda, sen, acziyetini görüyorsun.

“Ve varlığımın derinliklerinde taşıdığım ‘olmak’ hevesimi düşünüp korkuyorum,” diyorsun. Olmaktan korkuyorsun sen. Var olmaktan, insan olmaktan, düşünüyorum olmaktan, şair olmaktan. Bunları bir heves olarak nitelendiriyorsun. Bu ne kadar doğru ki? Olmak nasıl heves olabilir? Daha doğrusu bizim elimizde olmadan gerçekleşen bir durum nasıl heves olabilir ki bu durum ondan korkmana sebep oluyor? Var olmayı sen istemedin, insan olmayı ve düşünmeyi de. Bir tek şair olmak senin elinde olan bir şey. Ama sen şair olmadan var da olamazsın. O yüzden ‘olmak’tan korkma.

“Müphem yaklaşmak”tan bahsediyorsun şu cümlelerinde: “Çünkü göç eden bir kuş sürüsü görmek bir deprem seyretmek gibidir. Ve kuşlarla ve depremle yakın akrabalığımız vardır. –Onları kavramaya çalışırsak, şimdilik sahip olduğumuz ve ilişkimizin tek armağanı ‘müphem’e yaklaşacağız.” Güneş devrilmek üzereyken seyrettiğin kuşların başka diyarlara uçuşu sana depremi anımsatıyor. Biri yeni düzene ve yaşama kanat çırpın kuşlar, diğeri yıkılan ve tekrardan bir düzen kurmayı gerektiren binalar. İkisi de bir “yenidenliği” gerektiriyor. Bu yenidenlik sende belirsizliğin yani müphemini yerini alıyor ve ekliyorsun: “Anlıyorum ki hiçlik yoktur. Elimizin altındakiler değişip duruyor. Dokunup sevdiklerimizi

götürüp beş on kürek toprağın altına bırakıyoruz, geçirdiğimiz zamanlar bir elbise gibi sırtımızda duruyor.” Elimizin altındakilerin değişip durması, ölümün sevdiklerimizi elimizden alması, göç eden kuşların ve depremin gerektirdiği yenidenlikle alakalı. Sana göre, yenidenlik hiçliği ortadan kaldırıyor ve bizi müphemeye yaklaştırıyor.

“Yabancı bir topraktayken kendimize yabancı olmadığımız halde neden o yalnızlığı tadıyoruz?” diye soruyorsun bana. Şöyle ki kendimize yabancı olmadığımızı düşünürken bile kendimize yabancıyız aslında. Bunu senin de çok iyi bildiğini düşünüyorum. Sen ki kimseyi göstermeyen aynalarda, aciziyetini gören şairsin. Ama soruya senin sorduğun şekliyle cevap vermem gerekirse diyebilirim ki “insan toplumsal bir varlıktır.” İçinde bulunduğu “kendine yabancı olmama durumu” ne kadar güçlü de olsa diğer insanlarla arasındaki farklılık da bu yabancılığı etkiler. Dil bunların başında gelir, sonrasında farklı toplumsal değerler ve gelenekler. Hepsi insanın başka bir topraktayken kendini yabancı hissetmesindeki sebeplerdir.

Ve “ne çok acı var.” Bu acıları anlatmak ya da bu acılardan kurtulmak için yazdığın eserler bana ulaştı. Onları bir mektup gibi okudum ve işte onlara cevap olarak da bu mektubu yazdım. Bana seslendiğin cümleler sana da seslendi bu mektupta. Evet, ne çok acı var. Ben de bu acılardan uzaklaşmak için senin gibi yazmaya sığınacağım. Ve geride kalanlara bir mektup gibi bırakacağım ki onlar da bana cevaben bir mektup yazabilsinler.

Sevgilerimle.